

HyTeTu-työn
ARVIOINTITOIMINNAN
KOKONAISUUDESTA
2025-2029

SISÄLTÖ

- Arvioinnin sietämätön tärkeys - hyvinvointityössäkin (dia 4)
- Toimintaan ja työn tuloksiin kohdistuvan arviointitoiminnan periaatteista (diat 5-8)
- HyTeTu-työn arviointitoiminnan kohdentamisesta (diat 9-13)
- HyTeTu-työn suunnittelu- ja arviointirakenteesta (diat 14-20)
- HyTeTu-työn arviointitoiminnassa käytettävistä indikaattoreista ja mittareista (diat 21-24)

Arvioinnin sietämätön tärkeys - hyvinvointityössäkin

Hyvinvointityön arviointi tarkoittaa prosessia, jossa arvioidaan ja seurataan

- *hyvinvointityön vaikutuksia ja tuloksia sekä*
- *ko. työn kohdentumista oikein ja tarkoituksenmukaisesti*

Arviointia toteutetaan *aina tarpeeseen* eli tarvittavan tiedon saavuttamiseksi ja ymmärryksen kasvattamiseksi tulevan toiminnan ja palvelujen suunnittelun pohjaksi.

Ajallisesti hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen arvioinnin kokonaisuutta on tarkoituksenmukaista tarkastella *valtuustokausittain*.

Tässä dokumentissa kuvataan *arviointitoiminnan periaatteita, arvioinnin kohteita, suunniteltuja arviointeja ja niiden toteutusaikataulua valtuustokauden aikana sekä ennalta määriteltyjä arviointien indikaattoreita ja mittareita*.

Näin tavoittelemme sitä, että

- ✓ teemme oikeita asioita oikeaan aikaan
- ✓ noudatamme Forssan kuntastrategiaa ja sen tavoitetta ihmisystävällisestä Forssasta
- ✓ toimimme keskeisissä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen linjausasiakirjoissa määriteltyjen tavoitteiden mukaisesti - eli pidämme antamamme lupaukset

Toimintaan ja työn tuloksiin kohdistuvan arviointitoiminnan periaatteista

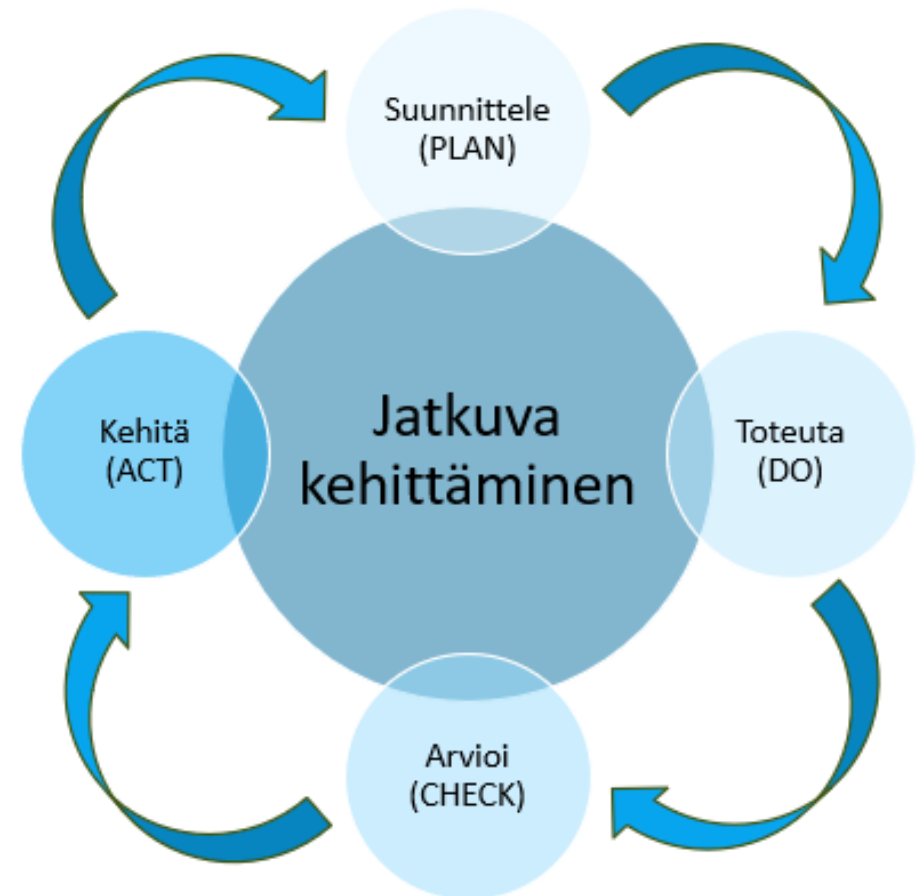
Toimintaan ja työn tuloksiin kohdistuvan arviointitoiminnan periaatteista (1/4)

Laadunhallinnan perustana Forssassa on kaikessa toiminnassa ja kaikissa palveluissa tarkoituksenmukaisesti huomioitu *jatkuvan parantamisen malli*, jossa toiminta suunnitellaan sovittujen tavoitteiden mukaisesti ja arviointi seuraa asetettuja tavoitteita. Tekemistä arvioidaan ja mitataan suunnitelmallisesti - ja kehitetään saadun arviointitiedon perusteella.

Näin tavoitteiden tarkistaminen ja toiminnan kehittäminen on jatkuva prosessi, joka toteutuakseen vaatii kaikilta toimijoilta ymmärrystä oman toiminnan tavoitteellisuuden merkityksestä sekä sitoutumista yhdessä asetettuihin tavoitteisiin.

Jatkuvan parantamisen -mallin noudattaminen ja koko prosessin huomiointi toimii edistävänä rakenteena myös sille, että *arviointit eivät jää näennäisesti toteutetuiksi eikä niissä koottu materiaali jää huomiotta ja että myös arvioitsijat saavat tiedon arviointien hyödyntämisestä.*

Myös hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen arviointi pohjautuu jatkuvan parantamisen PLAN-DO-CHECK-ACT -malliin.

Toimintaan ja työn tuloksiin kohdistuvan arviointitoiminnan periaatteista (2/4)

Talousarviokirjassa vuosittain kuvatussa kaupungin arviointijärjestelmässä tarkastellaan valtuustokausittain toteutettavaa arviointitoimintaa arvioitsijan tulokulmasta käsin siten, että siinä arvioinnit on jaettu

- kuntalaisarviointeihin
- luottamushenkilöarviointeihin
- johdon ja työntekijöiden toteuttamiin itsearviointeihin

Kuntalaisarvioinneissa kohteena ovat *kuntalaispalautteet ja palvelujen arviointi sekä strategian arviointi*. Lisäksi kuntalaisten tuottamaksi arviointitiedoksi on määritelty myös heidän esittämänsä ideat ja innovaatiot.

Luottamushenkilöt arvioivat *kuntastrategian ja strategisten tavoitteiden sekä niistä johdettujen palvelualue- ja yksikkökohtaisten toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista, määriteltyjen riskien kohdentamisen tarkoituksenmukaisuutta ja toteutumista sekä palvelujen laatua*. Lisäksi luottamushenkilöt toteuttavat toimintaansa liittyen *itsearviointia* (vrt. valtuusto- ja lautakuntatyöskentelyn arviointi).

Organisaation koko henkilöstö arvioi luottamushenkilöiden tavoin *kuntastrategiasta ja strategisista tavoitteista johdettujen palvelualue- ja yksikkökohtaisten toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista, palvelujen laatua sekä riskienhallintaa*. Lisäksi esihenkilöt ja työntekijät arvioivat palveluprosessien laatua sekä työyhteisöissä toteutuvaa työhyvinvointia.

Kaiken kaikkiaan ko. arviointijärjestelmässä noudatetaan *monitahoarvioinnin, suunnitelmallisuuden ja kokonaisvaltaisuuden periaatteita* ja samoja periaatteita noudatetaan myös HyTeTyu-työhön kohdistuvassa arvioinnissa.

Toimintaan ja työn tuloksiin kohdistuvan arviointitoiminnan periaatteista (3/4)

Meidän Forssa - osallisuus-, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvo-ohjelma 2024-2026:ssa linjataan Forssan kaupunkiorganisaatiossa huomioitavia asioita osallisuuden, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvoisuuden ylläpitämiseksi ja edistämiseksi. Etenkin kaksi ensiksi mainittua ovat merkittäviä huomioitavia teemoja kaikkea arviointitoimintaa suunniteltaessa, organisoitaessa ja toteutettaessa.

Ohjelmassa todetaan, että kaupungin kaiken toiminnan lähtökohta on asukkaiden osallisuuden kokemusten tukeminen ja heidän yhdenvertainen kohtelunsa. Näitä lähtökohtia toteutettaessa taustalla on ymmärrys, ettei osallisuuden kokemuksen syntymistä voi tukea ilman, että huomioidaan kaikki väestöryhmät, että toteutetaan tarvittaessa haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien erityishuomiointia ja positiivista diskriminaatiota ja että kiinnitetään huomiota suunnitelmien, toiminnan ja päätösten vaikutusten arviointiin.

Ohjelmaan on sen teemoihin liittyen kirjattu palvelulupaukseksi yhdenvertaisuuden edistämisen osalta muun muassa se, että "LUPAAMME HUOMIOIDA PALVELUKOHTAISESTI ASIAKASKUNNAN MONIMUOTOISUUDEN JA ASIAKKAIDEN YKSILÖLLISYYDEN." ja osallisuuden kokemuksen edistämisen osalta muun muassa "LUPAAMME LUODA FORSSALAISILLE MAHDOLLISUUKSIA VAIKUTTAMISEEN JA KOHTAAMISEEN."

Kaikessa arviointitoiminnassa - myös HyTeTu-työtä arvioitaessa - periaatteeksi edellä mainituista palvelulupauksista johdetaan

- *periaate arviointien sisältöjen laatimisesta siten, että niissä huomioidaan moninaiset väestöryhmät ja arviointimenetelmien valinnasta siten, että eri väestöryhmät voivat osallistua arviointeihin eli saavutettavuuden periaate*

Toimintaan ja työn tuloksiin kohdistuvan arviointitoiminnan periaatteista (4/4)

YHTEENVETO PERIAATTEISTA

Kaiken arviointitoiminnan taustalla vaikuttaa PDCA-malli, jota toteutettaessa noudatetaan mahdollisuuksien mukaan seuraavia periaatteita

1. Monitahoarvioinnin lähestymistapa

Useat tahot toimivat arvioitsijoina, jolloin tavoitetaan erilaisia näkökulmia suhteessa arvioinnin kohteeseen.

2. Suunnitelmallisuus

Arviointitoiminnan kokonaisuus on määritelty valtuustokaudelle. Yksittäisissä arvioinneissa kunnioitetaan suunnittelua yhtenä arviointiprosessin vaiheena, johon osallistuminen mahdollistetaan tarvittaessa monialaisesti.

3. Kokonaisvaltaisuus

Yksittäiset arvioinnit muodostavat kokonaisuuden, jossa HyTeTu -työtä ja sen vaikutuksia tarkastellaan useasta eri tulokulmasta ja useiden eri tahojen näkökulmista. Indikaattoritarkastelussa ei juututa vain yksittäisten indikaattoreiden tarkasteluun, vaan siinäkin pyritään tarkastelemaan arvioinnin kohdetta monipuolisesti tietovarantoja hyödyntäen. Arvioinneissa voidaan tarvittaessa käyttää monimenetelmällisyyttä eli yhdistää määrällisiä ja laadullisia aineistoja.

4. Saavutettavuus

Arviointimenetelmät ja arviointikanavat valitaan siten, että arvioitsijat voivat aidosti osallistua arviointeihin. Arviointien toteutuksessa voidaan tarvittaessa mahdollistaa tulkitsemis- ja tulkkaukspalvelujen käyttö.

HyTeTu-työn arviointitoiminnan kohdentamisesta

Muokattu Katri Mattilan alkuperäiskuosista vuodelta 1968.

HyTeTu-työn arviointitoiminnan kohdentamisesta (1/4)

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen arviointi kohdentuu

- *HyTeTu-työn linjausasiakirjoissa* - kuten hyvinvointisuunnitelma ja sen liiteasiakirjat - asetettujen *tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointiin*
- Kokonaisvaltaisella ulottuvuustarkastelulla *yksilön hyvinvoinnin ja terveyden tilan arviointiin*

Oman erityisen huomionsa arviointitoiminnassa saavat myös valtionosuuden lisäosaan vaikuttavien *HYTE-kertoimen indikaattoreiden* sekä kunnan terveydenedistämistoiminnan suunnittelua ja johtamista tukevan *TEAviisari -arviointien kehitys*.

Hyvinvointisuunnitelman ja sen liiteasiakirjojen tavoitteet ja toimenpiteet

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseen liittyvä arviointitoiminta kohdistetaan kulloinkin voimassa olevissa *suunnitteluasiakirjoissa määriteltyihin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin*. Sinä olet tärkeä - Forssan hyvinvointisuunnitelma 2022-2025:ssa on suunnitelmakauden strategisiksi tavoitteiksi määritelty

- HyTeTu-työn kehittäminen ja vakauttaminen
- Kuntalaisten toimintakyvyn edistäminen
- Erityinen väestöryhmätarkastelu (vrt. lapset ja nuoret, työikäinen väestö, ikääntyneet)
- Erityinen HyTeTu-työn osa-alue tarkastelu (esim. ehkäisevä päihdetyö ja mielen hyvinvoinnin edistäminen)

HyTeTu-työn arviointitoiminnan kohdentamisesta (2/4)

Alla kuvattuna Hyvinvointisuunnitelma 2022-2025:n tavoitteista johdetut, arviointitoiminnan kohteena olevat HyTeTu-työn keskeiset työalueet (siniset ympyrät) sekä niiden toteuttamista tukevat toimintakulttuurin valinnat ja painotukset (vihreät ympyrät).

Hyvinvointisuunnitelman liiteasiakirjojen kokonaisuus on vasta hahmottumassa, mutta niiden osalta arviointitoimintaa kohdennetaan tulevana valtuustokausina muun muassa Lapsiystävällisyystyön toimintasuunnitelmaan, Ehkäisevän päihdetyön suunnitelmaan ja mahdollisesti Ikäntyneiden hyvinvointisuunnitelmaan sekä kotoutumisen ja työllisyyden edistämistä koskeviin tavoite- ja toimenpidedokumentteihin.

HyTeTu-työn arviointitoiminnan kohdentamisesta (3/4)

Hyvinvoinnin ulottuvuudet Stiglitzin tapaan

Arviointitoiminnan kokonaisvaltaisuuden mahdollistamiseksi hyvinvointikertomustyössä käytetään kuntalaisten hyvinvoinnin tilan arvioinnin viitekehyksenä Stiglitzin hyvinvointimallia, jossa hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen jaetaan kahdeksaan hyvinvoinnin ja terveyden osa-alueeseen. Mallin ulottuvuuksiin kohdennetaan tällöin valtakunnallisen vähimmäistiedon indikaattoreita. Malli on taustalla myös tarkasteltaessa muun muassa asukasarvioinneissa ja LastenForssa Arvioinneissa koottuja materiaaleja.

HyTeTu-työn arviointitoiminnan kohdentamisesta (4/4)

HYTE-kertoimen indikaattorit

HYTE-kerroin määrittää kunnan hyvinvointityön perusteella saaman valtionosuuden lisäosan suuruuden. Taloudellisen vaikuttavuutensa takia se luonnollisesti on merkittävä seurannan ja vaikutusten arvioinnin kohde HyTeTu-arviointitoiminnassa.

Ko. kerroin koostuu sekä prosessi- että tulosindikaattoreista. Prosessi-indikaattorit kuvaavat sitä, *millaista kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyö on mittaushetkellä*. Ne kohdistuvat peruskoulujen, liikuntapalvelujen, kuntajohdon ja kulttuuripalvelujen toimintaan. Prosessi-indikaattoreihin liittyvä tieto kootaan TEAviisari-kyselyillä. Ko. indikaattoreita on 15.

Tulosindikaattorit taas kuvaavat *kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden tilassa tapahtunutta muutosta* viimeisen kahden vuoden ajalta tai mittausajankohdan erotusta. Tulosindikaattoritiedot kerätään kahden indikaattorin osalta TEAviisari-kyselyillä ja neljän indikaattorin osalta erilaisista tietovarannoista saatavilla tiedoilla.

HYTE-kertoimen indikaattorit on määritelty suhteellisen pysyviksi, mutta ne eivät varmuudella kuitenkaan ole täysin muuttumattomia.

Huomioitavaa on myös, että

HyTeTu-työn tavoitteena on saada aikaan *positiivisia vaikutuksia kuntalaisten hyvinvoinnissa ja terveydessä*. Koska työ on luonteeltaan *sekä yksilöön että yhteisöön kohdistuvaa teeman mukaista mahdollistamista*, siitä seuraavista vaikutuksista ovat *suurelta osin vastuussa myös kuntalaiset itse - he päättävät omalta kohdaltaan mahdollisuuksien hyödyntämisestä*. HyTeTu-työn arvioinnissa keskitytäänkin erilaisten hyvinvointi- ja terveysindikaattoreiden ohella arvioimaan, millaisia mahdollisuuksia kuntalaisilla on käytettävissä ja kuinka kattavia ne ovat.

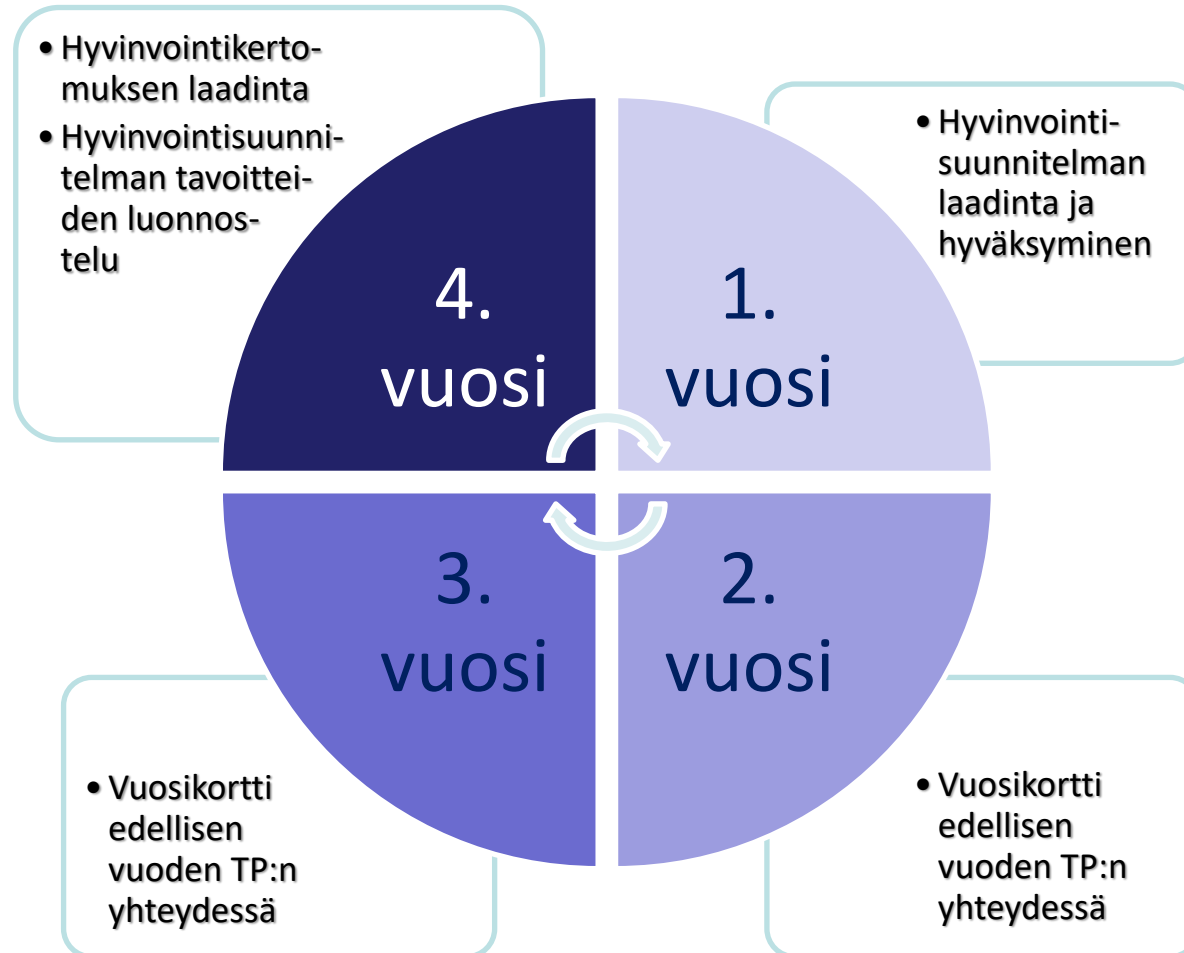
HyTeTu-työn suunnittelu- ja arviointirakenteesta

Muokattu Katri Mattilan alkuperäiskuosista vuodelta 1968.

HyTeTu-työn suunnittelu- ja arviointirakenteesta (1/3)

PDCA-kehä tukee kokonaisvaltaista ja ennakoivaa työtettä luomalla yhteyden suunnittelun ja toteutuksen sekä arvioinnin välille. Jatkuvan parantamisen mallin mukaisesti HyTeTu-työn arviointitoiminta aikataulutetaan jo erilaisia suunnittelu- ja tavoiteasiakirjoja valmisteltaessa.

Alla on kuvattu laajan hyvinvointikertomuksen laadinnan ja hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden arvioinnin suhdetta valtuustokauden aikana.

HyTeTu-työn suunnittelu- ja arviointirakenteesta (2/3)

Onnistuneen arviointitoiminnan kannalta on tärkeää, että jokainen arvioinnin vaihe on huomioitu arvioinnin ajoitusta määriteltäessä. Vaikka usein käytettävään aikataulu-työkaluun kirjataan ainoastaan arvioinnin toteutus, myös sen työvaiheet, kuten

- tarkennettu tavoitteen asettelu, aikataulutus ja prosessikuvaus,
- arvioitsijatahojen määrittely,
- sisällön suunnittelu ja menetelmien valinta,
- toteutuksen organisointi ja viestintä asianosaisille,
- itse arvioinnin toteutus,
- tulosten kokoaminen ja analysointi,
- tulosten palauttaminen asianosaisille ja tulosten julkistaminen

on hyvä huomioida ajallisesti arvioinnin toteuttamiseen osallistujia kunnioittaen.

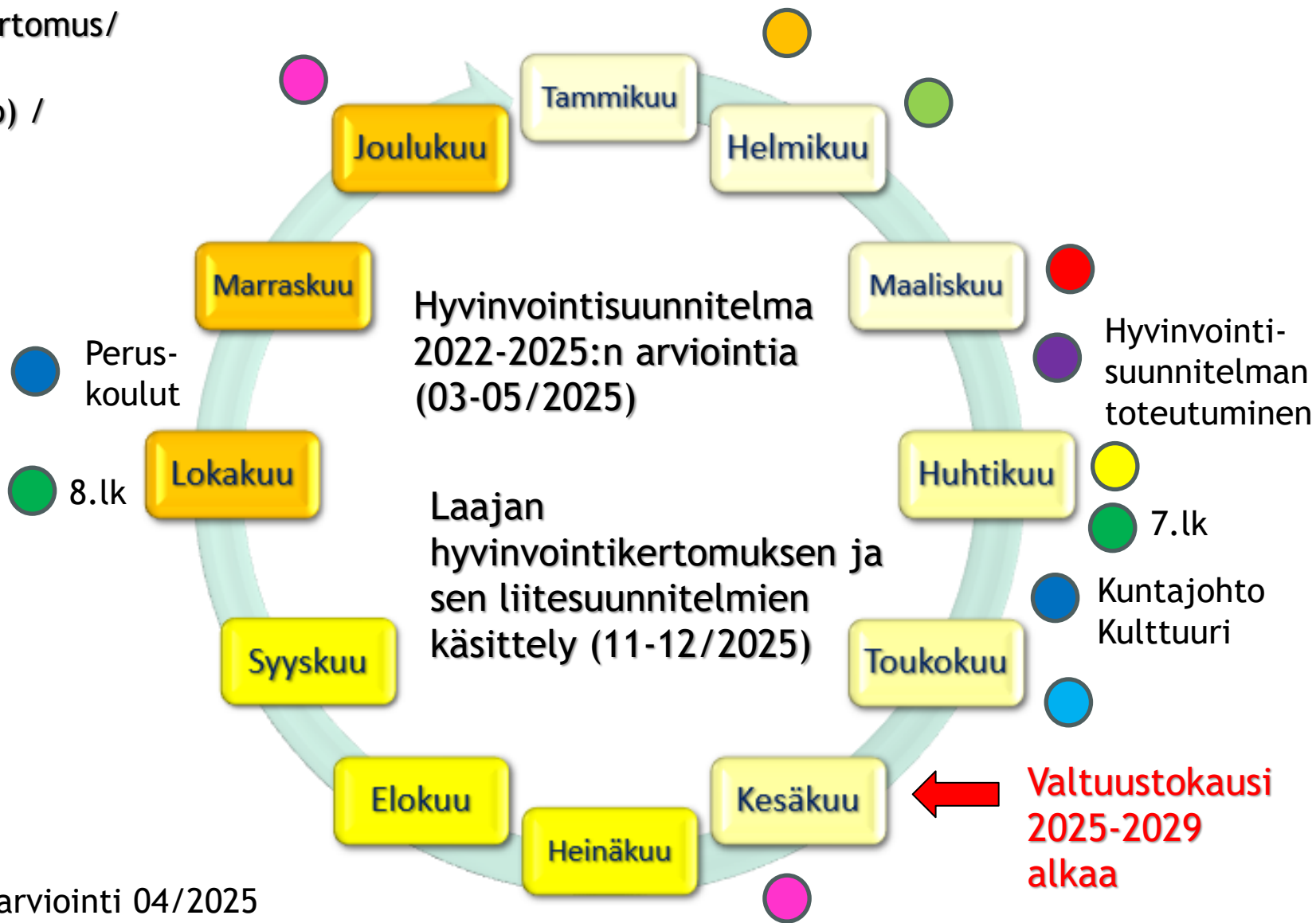
Arvioitsijoita kunnioittava aikataulutus vaikuttaa näiden mahdollisuuksiin käyttää omaa potentiaaliaan sekä madaltaa kynnystä osallistua arviointiin (esim. perusopetusikäisten arvioinnit lukuvuoden aikana tai luottamushenkilöiden arvioinnit valtuustokauden aikana). Luonnollisesti myös merkittävien päällekkäisyyksien huomiointi on eduksi arvioinnin toteutumiseksi optimaalisesti.

Myös hyvinvointialueen HyTeTu-asiakirjoissa asetetut tavoitteet ja niiden arviointi vaikuttavat yhteisten sopimusten ja yhdyspintatyön perusteella paikalliseen arviointisykliin. Siksi alueellisten asiakirjojen laadinta- ja arviointiaikataulut on osin huomioitava kaupungin HyTeTu-työn suunnittelu- ja arviointirakenteessa.

Seuraavissa dioissa on kuvattu valtuustokaudelle vuosittain ajoitetut merkittävimmät ennalta aikataulutetut Forssan HyTeTu-työn arvioinnit ja tiedonkeruut.

- Asukasarviointi
- Tilinpäätös/toimintakertomus/ vuosikortti
- LastenForssa Arviointi (LaFo) / LYK-täydentävä arviointi
- Yläkouluympyrä
- HyTy-lautakunnan arviointi
- Teemakeskustelu
- TEAvisari-tiedonkeruu
- HYTE-kerroin tarkastelu
- Kouluterveyskysely

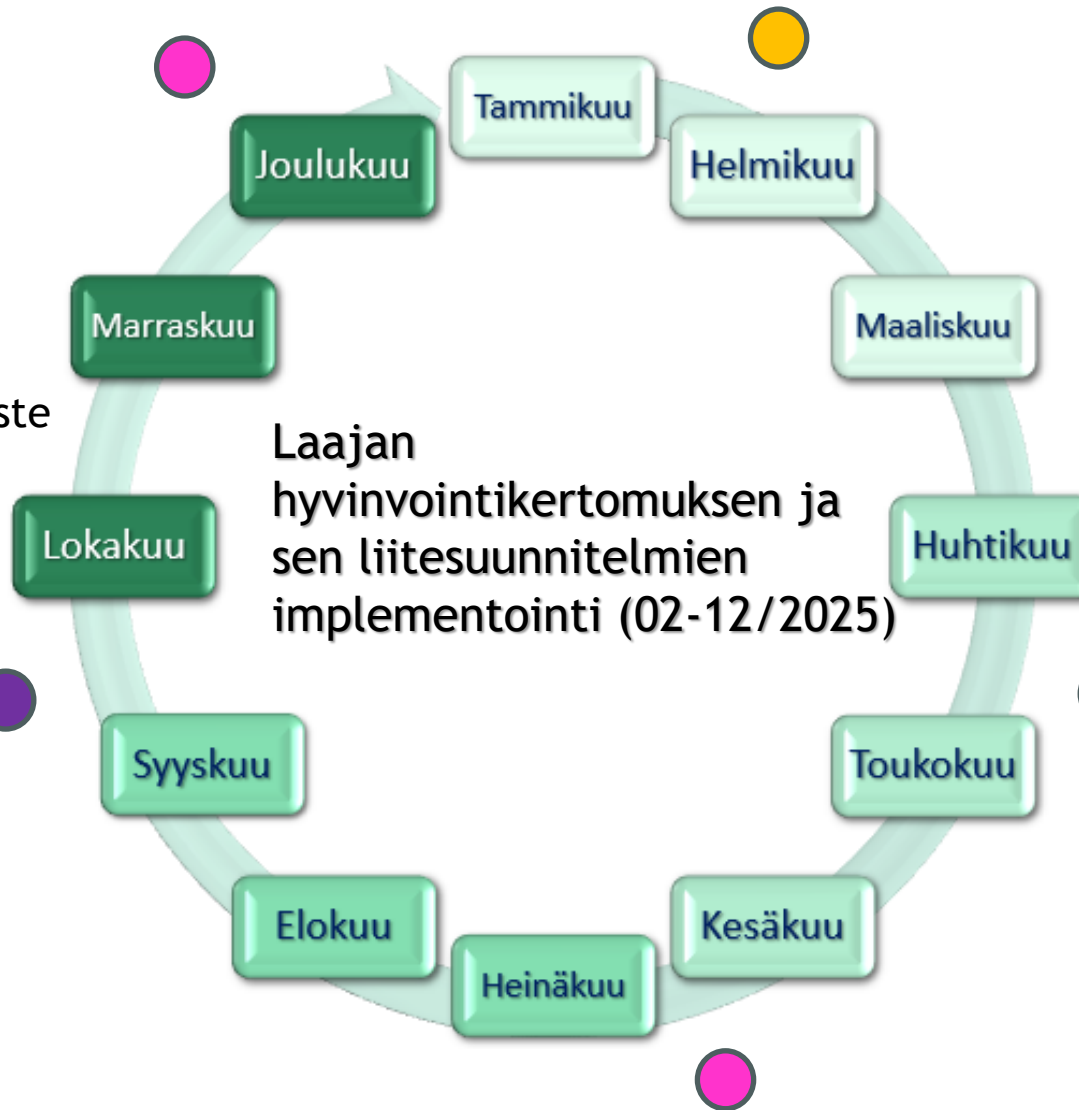
Muuta huomioitavaa:
Unicefin LYK-tunnustuksen arviointi 04/2025

Muokattu Katri Mattilan alkuperäiskuosista vuodelta 1968.

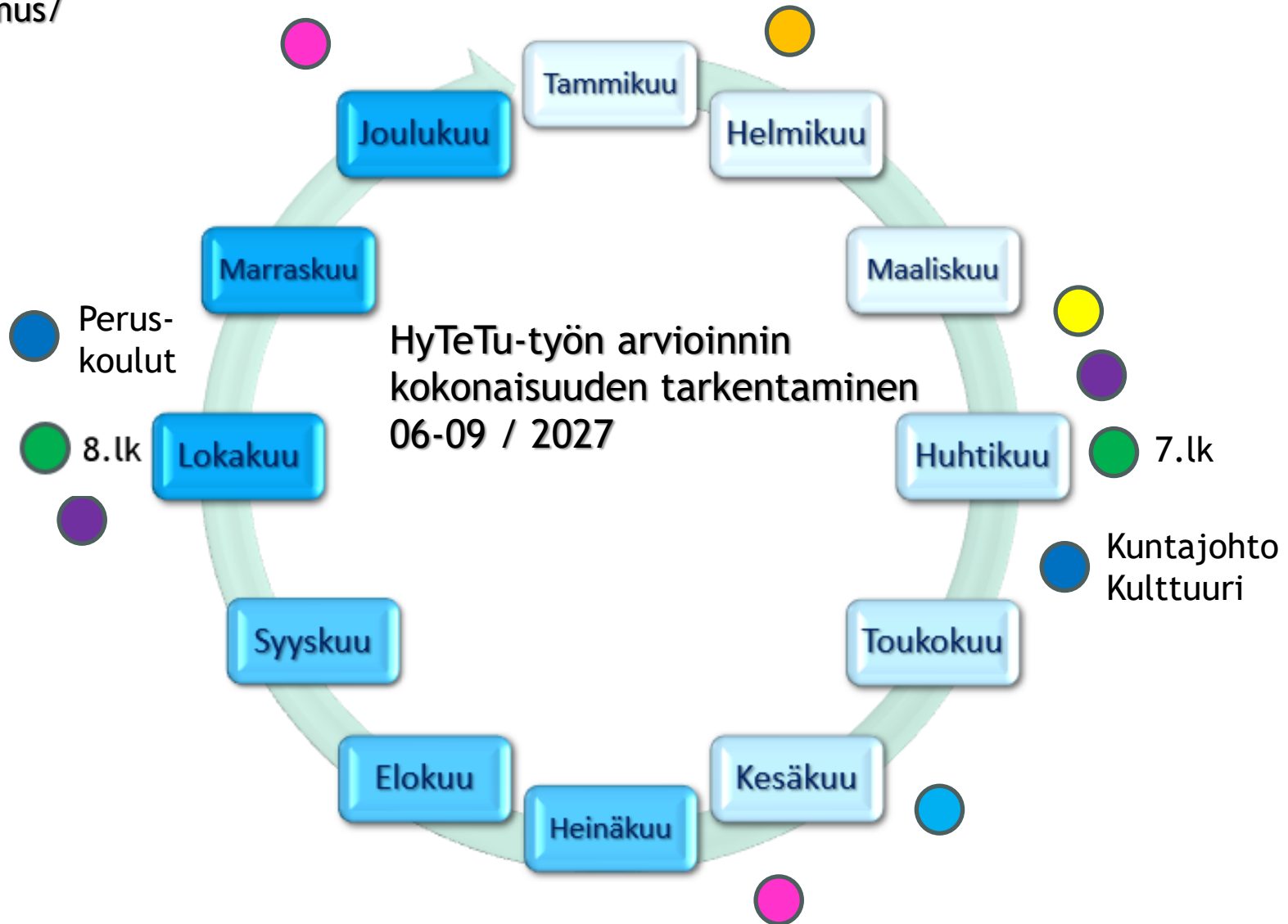
- Asukasarviointi
- Tilinpäätös/toimintakertomus/ vuosikortti
- LastenForssa Arviointi (LaFo) / LYK-täydentävä arviointi
- Yläkouluympyrä
- HyTy-lautakunnan arviointi
- Teemakeskustelu
- TEAvisari-tiedonkeruu
- HYTE-kerroin tarkastelu
- Kouluterveyskysely

- 2. aste
- 8.lk

- 7.lk
- Liikunta

- Asukasarviointi
- Tilinpäätös/toimintakertomus/ vuosikortti
- LastenForssa Arviointi (LaFo) / LYK-täydentävä arviointi
- Yläkouluympyrä
- HyTy-lautakunnan arviointi
- Teemakeskustelu
- TEAvisari-tiedonkeruu
- HYTE-kerroin tarkastelu
- Kouluterveyskysely

● Asukasarviointi

● Tilinpäätös/toimintakertomus/
vuosikortti

● LastenForssa Arviointi (LaFo)/
LYK-täydentävä arviointi

● Yläkouluympyrä

● HyTy-lautakunnan arviointi

● Teemakeskustelu

● TEAviisari-tiedonkeruu

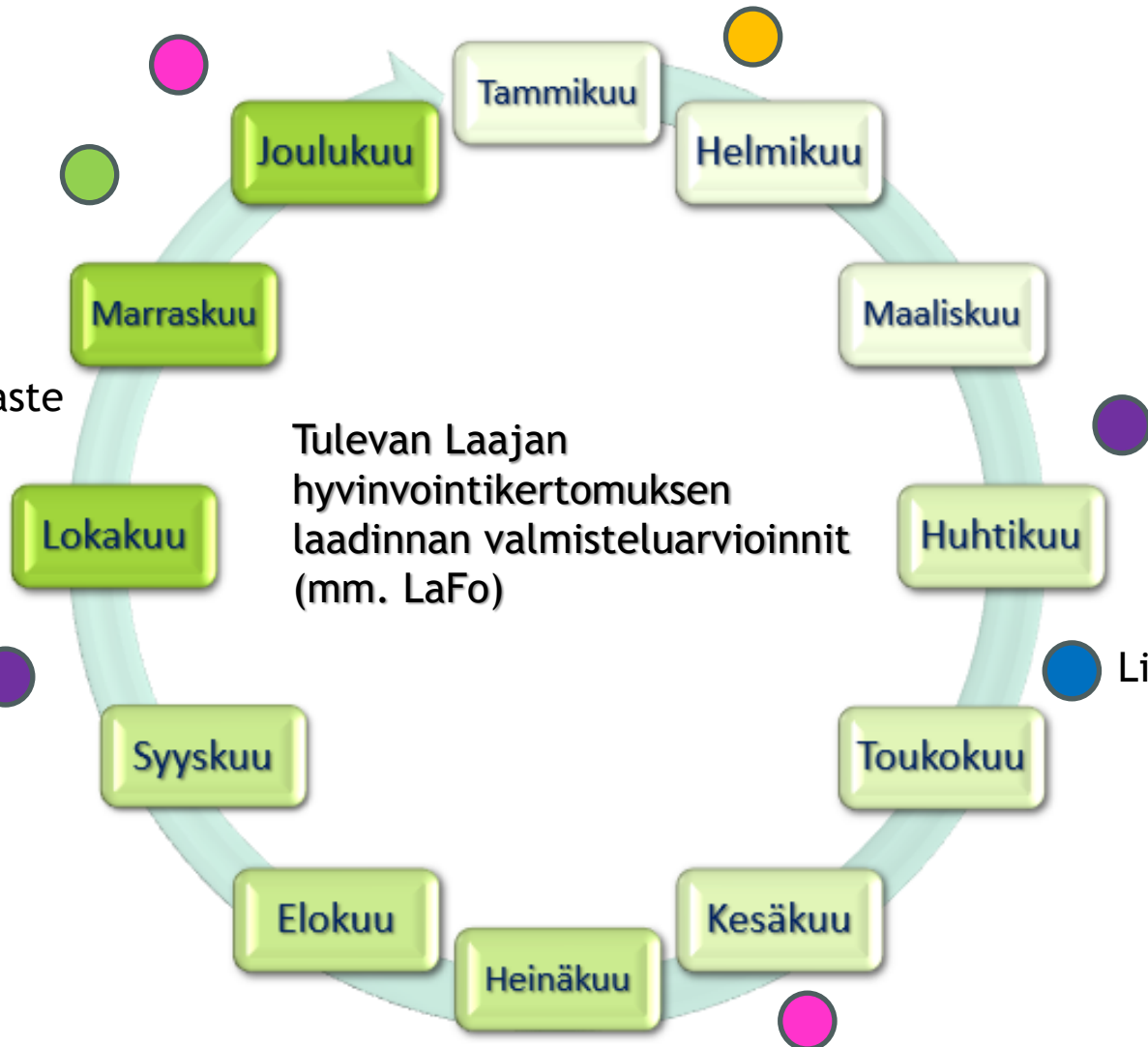
● HYTE-kerroin
tarkastelu

● Kouluterveyskysely

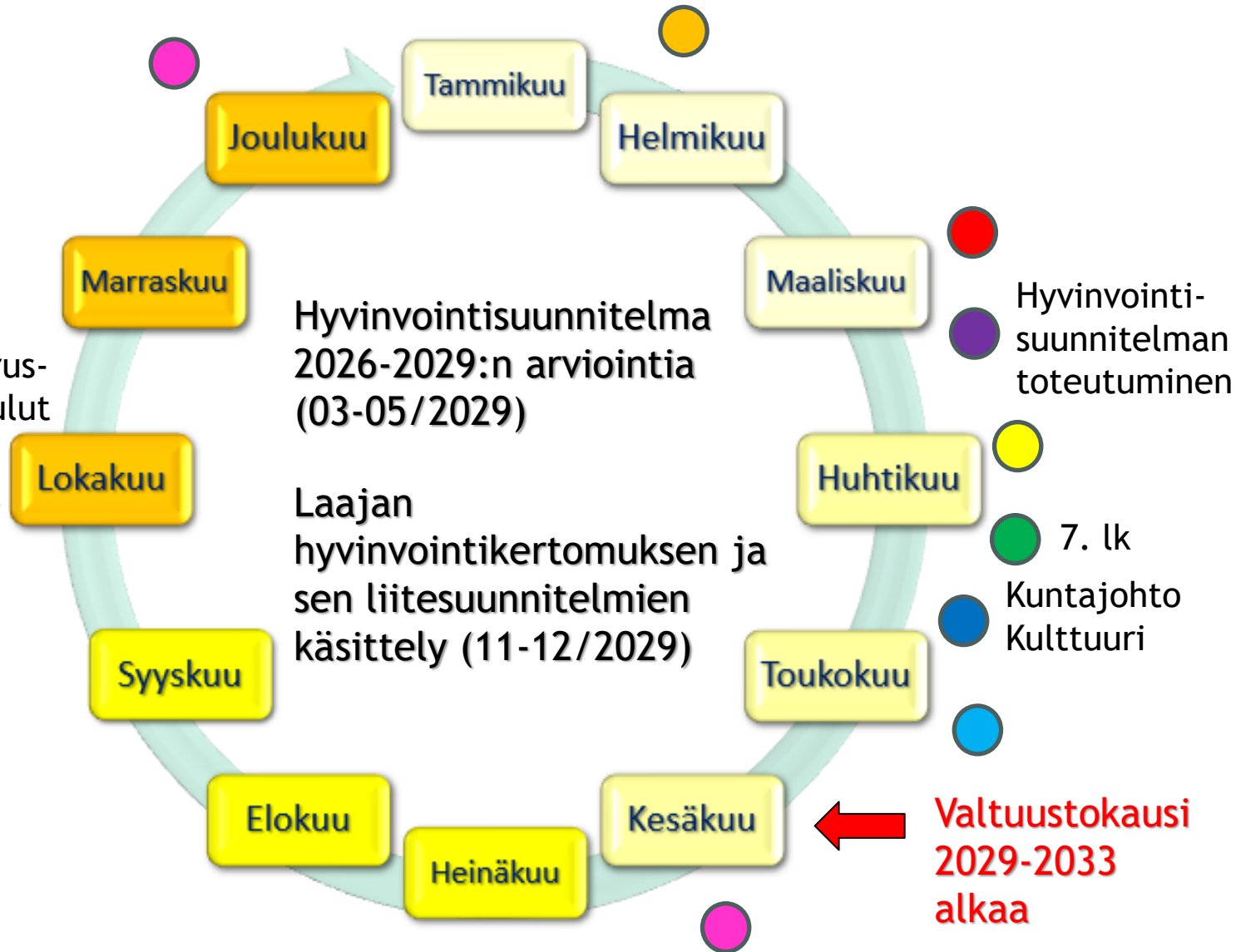
● 2. aste

● 8.lk

● Liikunta

- Asukasarviointi
- Tilinpäätös/toimintakertomus/ vuosikortti
- LastenForssa Arviointi (LaFo)/ LYK-täydentävä arviointi
- Yläkouluympyrä
- HyTy-lautakunnan arviointi
- Teemakeskustelu
- Peruskoulut
- TEAvisari-tiedonkeruu
- 8.lk
- HYTE-kerroin tarkastelu
- Kouluterveyskysely

HyTeTu-työn arviointitoiminnassa käytettävistä indikaattoreista ja mittareista

HyTeTu-työn arviointitoiminnassa käytettävistä indikaattoreista ja mittareista (2/2)

HyTeTu-työn arvioinnissa käytetään keskeisistä kansallisista tietovarannoista saatavia indikaattoritietoja. Saatavilla olevien indikaattoritietojen pienoisena haasteena on, että ne useimmiten kuvaavat enemmänkin pahoinvointia kuin hyvinvointia sekä se, että kansalliset tietovarannot sisältävät aikuisväestön osalta vain vähän paikallista indikaattoritietoa. Koska em. tietovarannot eivät kaikkia paikallisia tietotarpeita täytä, kootaan arviointitietoa valtuustokausittain myös omilla arvioinneilla, kuten muun muassa Asukasarvioinnilla.

Indikaattoritietoa täydentäviä arviointi-interventioita toteutetaan lasten ja nuorten arviointien osalta Yläkouluympyrällä ja LaFo-arvioinnilla. Aikuisten osalta aiemmin mainitun Asukasarvioinnin ohella vuosittaiset Hyvinvoinnin teemakeskustelut ovat merkittävä arviointitiedon lähde.

Kokonaisvaltaisen kuvan saamiseksi niin forssalaisten hyvinvoinnin tilasta, kuin toteutetun HyTeTu-työn onnistumisestakin täydennetään paikallisesti koottua arviointitietoa myös yhdyspintatyön arviointitoiminnasta saaduilla aineistoilla.

Seuraavassa diassa HyTeTu-vuosikortti 2023 -aineistosta löytyvä kuva kaupungin hyvinvointityön tavoitteiden arvioinnissa hyödynnettävistä tietovarannoista.

HyTeTu -työn arviointitoiminnassa käytettävistä indikaattoreista ja mittareista (2/2)

